

Nr 26.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående visst markbyte mellan kronan och Uppsala stad; given Stockholms slott den 14 januari 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 januari 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anför.

I skrivelse den 2 december 1943 har *arméförvaltningens fortifikationsstyrelse* framlagt förslag om markbyte mellan kronan och Uppsala stad. Av skrivelsen inhämtas följande.

Styrelsen hade beretts tillfälle taga del av förslag till stomplan för de yttre sydvästra delarna av Uppsala stad. Förslaget, som omfattat bland annat området för arméns underofficersskola och viss mark, tillhörande Upplands regemente, hade i första hand avsett att reglera frågan om fram-

tida omläggning och breddning av Stockholmsvägen mellan Grindstugan och den s. k. Sjukhusvägen i Uppsala och i detta sammanhang frågan om framtida sträckning av den nu utmed vägens västra sida förbi arméns underofficersskolas område anlagda spårvägen. Förslaget hade inneburit, att ett område av 6.7 meters bredd av skolans med gräsmattor och fruktträd planterade förgård skulle avstås för en planerad gång- och cykelbana samt för omläggning av spårvägen till vägens östra sida för att undgå nuvarande plankorsning mellan spårväg och cykelbana samt körbana vid såväl Grindstugan som Stockholmsvägens fortsättning i Sjukhusvägen. En stor del — ungefär en fjärdedel — av förgården till arméns underofficersskolas område skulle vid ett genomförande av stomplanen gå förlorad för kronan. Under erinran att Kungl. Maj:t genom beslut den 8 september 1938 lämnat av staden gjord framställning om upplåtelse av viss del av nämnda mark för vägbreddning utan bifall, hade fortifikationsstyrelsen med hänsyn härtill samt till vissa andra för kronan oförmånliga bestämmelser i förevarande stomplaneförslag funnit sig icke kunna lämna sitt godkännande till det samma.

Då emellertid frågan om en ändrad disposition av vägbredden syntes vara av stor betydelse för staden, hade förhandlingarna fortsatt för att om möjligt leda till en för båda parter godtagbar lösning av frågan.

I en till fortifikationsstyrelsen ställd skrivelse den 24 februari 1943 hade drätselkammaren i Uppsala hemställt, att styrelsen måtte hos Kungl. Maj:t tillstyrka ett fastställande av den föreslagna stomplanen och under förutsättning av dess genomförande till Uppsala stad med vägrätt upplåta den kronan tillhöriga mark av stadsägorna nr: 367, 368, 369 och 689, som enligt stomplaneförslaget erfordrades för ifrågasatt vägbreddning. Drätselkammaren hade i sin skrivelse anfört bland annat följande.

Såväl cykel- som buss- och biltrafiken å den ifrågavarande sträckan av Stockholmsvägen hade på senare år visat en ständig ökning, och man hade all anledning räkna med en ytterligare ökning, icke minst föranledd av de anläggningar för militärt ändamål, som dels redan funnes och dels vore avsedda att komma till utförande. Stockholmsvägen upptog sålunda trafiken icke blott från Stockholm utan också en betydande lokaltrafik från Ulleråkers sjukhusområde, lantbrukshögskolan och övriga statliga anläggningar å ömse sidor om Flottsundsvägen samt de stora villaområdena vid Sunnersta och Flottsund. Till Stockholmsvägen anknötes också den s. k. Vårdsätravägen, som vore infartsled till Uppsala från de tätbebyggda villaområdena å norra sidan av Ekoln och Mälaren.

Även om en planerad huvudtrafikled från Stockholm över Uppsala norrut skulle såsom rikshuvudväg framdeles enligt preliminära planer komma att framdragas öster om Fyrisån, kunde man dock icke härigenom räkna med någon avlastning av trafiken å Stockholmsvägen, enär densamma med hänsyn till nyss angivna förhållanden alltså kom att vara enda in- och utfartsväg för den växande förortstrafiken söder om Uppsala.

De befintliga förhållandena, särskilt beträffande spårvägs- och cykeltrafiken å Stockholmsvägen, kunde betecknas såsom synnerligen otillfredsställande. Byggnadsnämnden hade därför genom stomplaneförslaget sökt tillgodose

kraven på en ur trafikteknisk synpunkt erforderlig omläggning av ifrågavarande vägsträcka med minsta möjliga intrång å kronan tillhörig mark. Körbanan upptog sålunda endast den befintliga körbanans bredd. En ny enkelriktad cykelbana på vägens östra sida upptog en bredd av endast två meter, den för enspåriga spårvägslinjen erforderliga marken omedelbart öster om denna cykelbana hade givits den minsta bredd, som av tekniska skäl varit möjlig, och slutligen hade en gångbana närmast utmed kasernområdet upptagits till endast 2.5 meter, vilket möjliggjorde att tre personer i bredd kunde mötas. Å vägens västra sida hade förlagts en cykelbana och en gångbana av bredder, vilka nyss angivits.

Av tidigare föreslagna förskjutningar västerut av hela vägbanan med ianspråktagande av kronan tillhörig mark av det s. k. Artillerifältet skulle också möta synnerligen stora svårigheter och olägenheter av skilda slag. Bortsett från det rent estetiska förhållandet att den nuvarande vägen alltsedan drottning Kristinas dagar vore inriktad från Flottsund rätt mot slottet och domkyrkan, som alltså låge i vägens fond, tillkomme det faktum, att vägbanan för endast några år sedan blivit omlagd och försedd med permanentbeläggning. En förflyttning av vägen skulle sålunda innebära synnerligen stora merkostnader, approximativt beräknade till 108,000 kronor.

Beträffande olägenheterna för kronan genom minskningen av förgården till underofficersskolans område hade drätselkammaren framhållit följande.

Även efter en minskning komme den återstående för trädgårdsanläggningar och planteringar till buds stående marken att bliva av tillfredsställande bredd eller icke mindre än cirka 22 meter vid byggnadernas huvudfasadlinjer. Närmast detta fria utrymme låge alltså gångbana om 2.5 meters bredd och först därefter komme spårvägslinjen. Trafiken å denna linje vore för övrigt mycket gles.

En i gränsen mellan gångbanan och förgårdsområdet på stadens bekostnad på sin tid planterad häck vore staden, i händelse vägbreddningen komme till stånd, beredd att på egen bekostnad flytta och uppsätta eller ersätta med ny i den blivande gränsen, för den händelse kronan så skulle anse önskvärt.

I samband med förhandlingarna hade fråga uppkommit om överlåtelse till lantförsvaret av delar av staden tillhöriga fastigheten Grindstugan (stadsägan nr 376 + 687) med därå uppförda byggnader för att användas såsom fritidshem för Upplands regemente. Med hänsyn härtill hade förhandlingar upptagits med staden rörande eventuellt markbyte.

Genom fortifikationsstyrelsens föranstaltande hade av domänintendenten F. Flodkvist, Uppsala, verkställts värdering av bland annat *dels* kronan tillhörig mark av stadsägornas nris 361—370, 685 samt 689 å ömse sidor av Stockholmsvägen, vilken mark erfordrades för planerad breddning av vägen, *dels ock* delar av Uppsala stad tillhöriga Grindstugan eller stadsägorna nris 376 och 687. Av värderingen hade framgått, att den kronan tillhöriga marken omfattade, å Stockholmsvägens västra sida 2,643.7 kvadratmeter samt å östra sidan 5,024.5 kvadratmeter eller tillhopa 7,668.2 kvadratmeter med ett värde av 23,004 kronor efter 3 kronor per kvadratmeter. Den staden tillhöriga marken omfattade cirka 7,228 kvadratmeter med ett värde av 36,140 kronor efter 5 kronor per kvadratmeter.

Vid värdering av å fastigheten Grindstugan uppförda byggnader, som tillsammans med tomtmarken eventuellt skulle övertagas av kronan, hade befunnits, att byggnaderna vore i dåligt skick och praktiskt taget värdelösa. En av byggnaderna kunde möjligen i sitt nuvarande skick användas såsom förrådsbyggnad (kallförråd) och hade därför åsatts ett värde av omkring 3,000 kronor.

I ett av fortifikationsstyrelsen framlagt detaljerat förslag till markbyte hade förutsatts, att kontant vederlag icke skulle utgå vid bytet. Såsom villkor hade i övrigt uppställts, att, därest de angivna arealerna skulle komma att förändras vid blivande avstyckningsförrättningar, de vid avstyckningarna fastställda arealerna skulle godkännas såsom för bytet gällande, att samtliga de med bytet avsedda markområdena skulle överlåtas gravationsfria *samt att vardera parten skulle tillhandahålla den andra alla för lagfarts vinnande erforderliga åtkomsthandlingar och vidkännas kostnaderna för avstyckning av och lagfart å de områden, som vid bytet av parten förvärvades.*

På förslag av drätselkammaren hade Uppsala stadsfullmäktige den 6 september 1943 beslutat bemyndiga drätselkammaren att under iakttagande av för närvarande beträffande fastigheten Grindstugan gällande arrendekontrakt träffa avtal med kronan om förevarande markbyte i huvudsaklig överensstämmelse med de villkor, som av fortifikationsstyrelsen uppställts, samt därjämte under förutsättning, att det hos staden kvarblivande området av fastigheten Grindstugan vid blivande avstyckning tillades rätt till utfartsväg över den bortbytta delen av fastigheten eller eventuellt i särskilt avtal tillförsäkrades utfart över kronoparken Åsen.

I ett senare förslag hade i stället för tidigare föreslagen bestämmelse om omedelbart tillträde av de förvärvade markområdena stadgats, att kronan finge tillträda det tillbytta området av fastigheten Grindstugan den 1 oktober 1945 eller tidigare, därest kronan kunde träffa uppgörelse med nuvarande arrendatorns rättsinnehavare om upphörande dessförinnan av för fastigheten gällande arrendekontrakt, samt att staden finge tillträda de tillbytta områdena så snart avtalet vunnit giltighet.

Chefen för Upplands regemente hade icke funnit något att erinra mot sistberörda två av staden föreslagna villkor.

Med erinran om vad sålunda i ärendet förekommit har fortifikationsstyrelsen för egen del anført, att styrelsen vid de med staden förda förhandlingarna funnit starka skäl tala för att kronan genom erforderlig markupplåtelse borde biträda staden i dess strävanden att på bästa sätt söka ordna väg- och trafikförhållandena på Stockholmsvägen. Då det ändamålsenligaste sättet härför visat sig vara ett genomförande av den i stomplaneförslaget föreslagna breddningen och sektioneringen av vägen och den i samband därmed planerade överflyttningen av spårvägen till Stockholmsvägens östra sida, för vilket ändamål erfordrades upplåtelse av angiven mark å vägens västra och framför allt östra sida, hade styrelsen ansett sig icke längre böra motsätta sig densamma. Kronans som compensation härför ifrågasatta för-

värv av en del av fastigheten Grindstugan skulle därjämte fylla ett för Upplands regemente aktuellt behov av lämplig plats i kasernområdets närhet för anordnande av ett soldathem.

Fortifikationsstyrelsen har därför hemställt, att Kungl. Maj:t — utan avseende å frågan om godkännande av det i ärendet berörda förslaget till stomplan — måtte bemyndiga styrelsen att för kronans räkning med drätselkammaren träffa avtal om markbyte mellan, å ena sidan, kronan tillhöriga markområden om tillhoppa 7,668.2 kvadratmeter av stadsägorna nris 361—370, 685 och 689 i Uppsala, avsedda för breddning av Stockholmsvägen, samt, å andra sidan, ett staden tillhörigt område om cirka 7,228 kvadratmeter, utgörande del av stadsägan nr 376 + 687 med därå uppförda byggnader (Grindstugan) i huvudsaklig överensstämmelse med de villkor, som styrelsen angivit.

Det föreliggande markbytesförslaget innebär å ena sidan, att kronan skall av försvarsväsendet tillhörig mark i Uppsala till denna stad överlåta områden om tillhoppa omkring 7,668.2 kvadratmeter av stadsägorna nris 361—370, 685 och 689, vilka områden erfordras för breddning av Stockholmsvägen. Det område, som kronan genom bytet erhåller, beräknas omfatta omkring 7,228 kvadratmeter, utgörande del av stadsägan nr 376 + 687. Departements-
chefen.

Vägregleringen synes önskvärd även ur kronans synpunkt. Genom markbytet skulle härjämte lämplig plats erhållas för eventuellt förläggande av ett soldathem i närheten av Upplands regementes kasernområde. Mark för sådant ändamål plägar kronan upplåta — som regel avgiftsfritt — under villkor, bland annat, att statsverket icke åsamkas kostnader för soldathemets uppförande eller framtida underhåll, samt med skyldighet för vederbörande att, i händelse området behöves för kronans räkning eller byggnaden icke vederbörligen underhålls och vårdas, sex månader efter därom gjord tillsägelse återlämna platsen i avröjt skick. Då det föreliggande förslaget icke givit mig anledning till erinran, biträder jag detsamma.

I bytesavtalet synes i överensstämmelse med vad fortifikationsstyrelsen föreslagit bland annat böra föreskrivas, att markområdena skola överlämnas gravationsfria samt att vardera parten skall vidkännas kostnaderna för avstyckning av och lagfart å de områden, som parten genom bytet förvärvar.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att avsedda, kronan tillhöriga områden om tillhoppa omkring 7,668.2 kvadratmeter av stadsägorna nris 361—370, 685 och 689 i Uppsala må på i det föregående angivna villkor överlåtas till Uppsala stad mot det att staden till kronan överlåter förenämnda område av omkring 7,228 kvadratmeter, utgörande del av stadsägan nr 376 + 687 med å området uppförda byggnader.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lennart Österholm.
